

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izredno vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2037 S. Lawrence av.
Office of publication: 2037 S. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4435.

LETO—YEAR XVI. Chicago, Ill., torek, 13. marca (March 13), 1923. STEV.—NUMBER 61.

LJUDJE DOBIVAJO SMETI NAMESTO TRDEGA PREMOMA.

Premogovniki barone prodajajo ne vredne smeti za drag denar.

SMETI, PO 30 DO 60 CENTOV TONO, PRODAJAJO KAKOR PRAVI PREMOM.

Washington, D. C. — Nekateri listi so odkrili skoro neverjetno, ali vendar pa resnično povest o takozvanem pomanjkanju premoga.

Je to povest o tem, kako so premogovniški baroni bogateli, dočim je ljudstvo prežebalo ter plačevalo ogromne vsote za "premog".

To je povest, kako so ti baroni gromadili zlate dolarje na rovaš ljudskega zdravja s tem, da so prodajali smeti in odpadke s starih kupov po isti ceni kakor pravi premog.

In kako so ti baroni prodajali v sedanjih časih te stare kupe smeti in odpadkov za dober premog, gotovo zanima vsakogar.

Ta "premog", ki ne stane baronov prav nič, so malo premislili in presegali.

Potem so ga zmečali s gotovo količino dobrega premoga ter ga dali ljudem za kurjavo po ceni pravega premoga.

Ta povest je ena izmed presenetljivih zgodb o največjih trgovskih zločinih, kar jih je še bilo doslej storjenih nad ameriškim narodom.

O premogovniških baronih je slišano že mnogokaj. Posebno pa vsakdo v Ameriki, kako so neznanako "naklonjeni" svojim delavcem, katerim bi najraje dajali namesto kruha kamne.

Delavstvo se je lani uprlo krivičnim delavskim razmeram, ki so vladale med premogarji. Deloma so jim je posrečilo vsaj nekoliko izboljšati svoje stanje, deloma pa so ponekod še na slabšem, kakor so bili poprej.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.
Baroni premoga prodajajo ljudem sto let stare kupe smeti in škrovinine za dober premog po visokih cenah.
Senator Borah na shodu v New Yorku zahteva osvoboditev 53 političnih jetnikov iz zaporov.
"Sodni proces proti Fosterju" in tovarišem v St. Josephu, Mich., odprt.

Inozemstvo.
Dva Francoza in 12 Nemcev ubitih v Ruhru. Poincare prisega "strašno maščevanje".
Lov na komuniste v Franciji in Belgiji.
Sto irskih republikanov aretiranih v Angliji in poslanih na Irsko.

PRINODNI KONGRES NE ZMANJŠA DAVKOV.

Tako pravijo voditelji, ki imajo posla z revizijo.

STANJE ZVEZNE BLAGAJNE NE DOVOLJUJE REDUKCIJE.

Washington, D. C. — Ameriški davkoplačevalci nima pričakovati od prihodnjega kongresa nobene odprave, pravijo voditelji na njegovi administraciji.

Administracija ne misli znižati niti normalnih, niti ne dohodnih davkov. Takšnega zmanjšanja bi se ne dalo dovoliti, če bi tudi prišla taka zahteva od kake zunanje strani.

Takega mnenja je senator Smoot, ki bo načelnik novega finančnega oddelka, tako misli tudi poslanec Green, ki bo načelnik novega oddelka za pota in sredstva. Ta dva moža bosta imela nalogo pregledati davčno predlogo.

Senator Smoot je še vedno za uvedbo splošnega prodajnega davka namesto sedanjih mešanih davkov, toda priznava pa, da je jako težko pričakovati od prihodnjega kongresa tozadevne odobritve. Poslanec Green je proti prodajnemu davku, ali namerava pa obiskati Canado, kjer bo mogel preučiti, kakšen učinek ima prodajni davek tamkaj.

Dasi je v prihodnjem kongresu pričakovati mnogo radikalnih davčnih predlog, kakor na primer obnove davka na izredne dobičke, ne misli niti senator Smoot, niti ne poslanec Green, da bo kaj dalekosežnega uveljavljenega v prihodnjem kongresu.

Senator Smoot je dejal koncem zadnjega tedna, da bo prihodnji kongres morda prisiljen odobriti prodajni davek. Toda njegovi tozadevni predlogi so bili odklonjeni, ko so 1. 1921. razpravljali o davčni postavi.

VOJNA POSTAVA BI VRGLA LINCOLNA V JEČO, PRAVI BORAH.

Lincoln je bil odločen nasprotnik mehičanski vojni.

SENATOR BORAH SE POTEGUJE ZA AMNESTIJO POLITIČNIH JETNIKOV.

New York, N. Y. — Zvezni senator Borah je tukaj govoril za oprostitev vseh političnih jetnikov ter dejal, da bi bila Abraham Lincoln in Daniel Webster, upirajo se mehičanski vojni, vršena v ječo, če bi bila spijonažna postava v veljavi tedaj. Abraham Lincoln bi bil jetnik, ne pa predsednik.

Senator je imel ta govor pred 3.500 poslušalci in poslušalkami v gledališču Lexington. Shod so priredili veterani svetovne vojne.

Dasi je postava preklešana, so močje, obsojeni po njej, še vedno v ječi, je dejal senator. "Na vsak način bi morali biti ti jetniki oproščeni vsaj sedaj, ko je postava preklešana."

"Jaz sem eden tistih, ki menijo, da moramo tedaj, ko je naša dežela v vojni, opustiti svoje lastne nazore ter podpirati vlado, če moramo. Ali dasi je to moja vera, sem pa vseno prepričan, da Američan, da je človek, ki smatra vojno za nepravilno stvar, dosega upravičen tudi povedati to."

Senator Borah je poudaril, da je senator Pepper preiskal 28 izmed 53 slučajev, ki se tičejo mož, še vedno zaprtih radi svojih obojnih vojni. In senator Pepper je sporočil, da se niti v enem samem slučaju ni pokazala upravičenost obsojbe.

DRŽAVNI DELAVSKI DEPARTAMENT VZPOSTAVLJEN.

Albany, N. Y. (Fed. Press.) — Državni delavski departament, ki ga je skoro dočela odpraviti bivši governor Miller, prične skoro poslovanje, če bodo načrti državnega delavskega komisarja izvršeni. Komisar je zahteval od legislature en milijon dolarjev za vzpostavitev uradov, ki so bili odpravljeni, ko je bila Millerjeva administracija na državnem krmilu. Naslednje ustanove bodo vzpostavljene:

Državne posredovalnice za delo po vseh glavnih mestih.
Vzpostavitev ženskega urada za industrijske zadeve. Ta urad je bila odpravila Millerjeva administracija.

AVTOMOBILI IN MOTORNA KOLESA.

Washington, D. C. — Na svetu je 14.612.161 avtomobilov, kakor poroča trgovinski departament. V Združenih državah jih je največ. Izven te dežele jih je namreč samo 2.254.785. Tudi motorna kolesa jih je največ tukaj. Od 893.627 jih je samo 210.000 izven Združenih držav.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo nestalno. Vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišje 39, najnižja 35, točnica izide ob 6.06, zaide ob 5.54.

ŠPANSKI GOMPERI UMORJEN; VELIKI IZGREDI V MADRIDU.

Pariz, 12. marca. — Salvador Segur, voditelj delavskih strokovnih organizacij v Španiji, ki je bil znan kot španski Gomper, je bil včeraj umorjen. Takoj so sledile velike delavske demonstracije v Madridu, iz katerih so se izcimili poulični izgredi. Zadnje vesti iz Madrida se glase, da je vlada pripravila vojaške čete za slučaj revolte.

POLOŽAJ V RUHRU POSTAJA SILNO RESEN.

Francozi črni pobijajo Nemce in Nemci so ubili dva Francoza.

POINCARÉ GROZI S "STRANIM MAŠČEVANJEM".

Recklinghausen, Nemčija, 12. marca. — Osem Nemcev je bilo danes ubitih in več ranjenih v krvavih bojih s francoskimi četami v Recklinghausenu in Bueru. Boji so izbruhli, ko so Francozi hoteli aretirati več nemških civilistov, ki so osumljeni umora dveh francoskih častnikov. En Francoz in trije Nemci so bili ranjeni v izgredih v Dortmundu. — V okoliših Recklinghausena je razglašeno obredno stanje.

Essen, Nemčija, 12. marca. — Dva Francoza sta bila ubita v noči od sobote na nedeljo blizu Herstena, manjšega mesteca med Recklinghausenom in Buerom. Eden je bil častnik, drugi pa železniški tehnik. Mrlica sta bila najdena na cesti in vsak je imel po pet krogel v glavi.

Francozi so takoj aretirali župana in njegovega pomočnika iz Bueru, policijskega šefa in dva vodilna Nemca, katere so zapirali kot talce. Francozi vojni minister Maginot, ki se je istočasno mudil v Ruhru, je zagrovil s ostrimi kaznimi Nemcem. Mesto Buer bo najbrž moralo plačati sto milijonov mark globe in trpeti bo moralo še druge sankcije.

Pariz, 12. marca. — Ministrski predsednik Poincaré je dejal snovi na nekem vojaškem banketu, da se bo Francija "strašno maščevala" za dva ubita Francoza. Pariško časopisje je zagnalo divji krik po osveti in drastični kazni. Poljudni "Echo de Paris" zahteva, da francoska armada prodra dalje in dalje v Nemčijo.

Berlin, 12. marca. — Berlinski listi poročajo o silni napetosti položaja v Ruhru. Štirje Nemci so ubiti v zadnjih 48 urah in dva sta bila umorjena od Afričanov iz Maroka. Eden Maročan je izvršil roparski umor.

Listi so tudi objavili vest iz Essena, da Francozi in Belgijci nameravajo začeti s obratovanjem nemških premogovnikov v Ruhru dne 15. marca. "To se nikdar ne zgodi," pravijo nemški uradniki, ki so v tesni zvezi s položajem v Ruhru. "Francija lahko uniči rudnike in tovarne, toda izkoriščala jih ne bo. Nemški delavci zalijejo rove s vodo prej kot se umaknejo francoskim stavkarskim."

NOVI KONGRESNIKI SI IŠČEJO STANOVANJA.

Washington, D. C. (Federated Press.) — To mesto pozdravlja sedaj nove postavodajale, dočim se stari posiljavajo. Čeprav je kongres odločen, so si sedaj začeli novi kongresniki, ki upajo zasedati mesta v prihodnjem 68. kongresu, iskati stanovanja v Washingtonu. Med novodošli so senator Copeland iz New Yorka, Wheeler iz Montane, Ferris iz Michigana, Ralston iz Indiane, Howell iz Nebrasko in Edwards iz New Jersey.

nemške premogarje. Francozi bi radi najeli zamorce iz Amerike, pa se jim ni posrečilo.

(Pred nekaj dnevi je prišla vest iz New Yorka, da neka privatna detektivska agencija pošlje več tisoč ameriških črncev v Ruhr.)

Ameriški zamorci ne bodo skebali v Ruhru!

Vodja privatne detektivske agenture v New Yorku, ki je sprejel ponudbo francoskih kapitalistov za najemanje neunijskih zamorskih rudarjev, je priznal, da s tem "businessom" ne bo nič, ker ne more dobiti niti sto zamorcev za stavkarsko delo v nemških rudnikih.

"RDEČA KLARA" POSIVA DELAVCE NA STROMOGLAV. LJENJE FAŠIZMA V ITALIJI.

Berlin, 12. marca. — Klara Zetkin, komunistična voditeljica in poslanka v nemškem parlamentu, ki je znana pod imenom "Rdeča Klara", je objavila poziv na komunistično delavstvo Evrope, naj pomaga osvoboditi proletariata v Italiji iz pesti fašistske strahovlade. Klara imenuje Italijo novo Hortyjevo Ogrsko.

LOV NA "ZAROTNIKE" V FRANCJI, BELGIJI.

Francoška armada v Nemčiji poplavlja s revolucionarnimi letaki.

Pariz, 12. marca. — Pariška policija je včeraj izvršila hišno preiskavo v stanovanjih mnogih komunistov. Obiskani sta bili stanovanji dveh mestnih svetovalec Sellierja in La Portaja in glavni stan komunistične mladinske organizacije.

Preiskava je bila odročena v svrhu, da oblasti najdejo, če je mogoče, izvor revolucionarnih letakov in drugih tiskovih, ki se razširjajo med francoskimi četami v Ruhru in Forenju. Na desetletje, če istovrstni letaki kroji v francoski armadi, 20.000 letakov je bilo zaseženih v tovornem avtomobilu, ki je bil na poti v Ruhr. Letaki vsebujejo med drugim tudi slednji odstavek:

"Vojaki! Francoški kapitalisti vas izrabljajo za obrambo nemškega kapitalizma, ki je v nevarnosti pred delavsko revolucijo. Vojaki, ne bodite zavezniki velikih finančnih banditov!"

Bruselj, 12. marca. — Gonja proti komunistom v Belgiji se nadaljuje. V soboto je bilo izvršenih več kot petdeset policijskih vlovov v glavne stane delavskih organizacij in privatna stanovanja po vsej Belgiji.

Angleži prišli sto irskih republikanov.

Policijski naval na rebelle v Londonu in drugih mestih Anglije.

London, 12. marca. — Angleška policija je včeraj prišla približno sto — 98 oseb — irskih republikanov, ki so v zvezi s De Valerovim gibanjem za ustanovitev irske republike. Aretacije so bile izvršene v Londonu, Manchesteru, Liverpoolu in drugih srednjih Anglije; aretirani Irski so bili odpeljeni v Liverpool in tam vrženi na križarko, ki je z njimi odplula proti Irski. Bojna ladija je dospela v Dublin v nedeljo zvečer in ujeli republikanci so bili izročeni vojaškim oblastnikom Svobodne države.

Aretacije so bile izvršene pod plaščem največje tajnosti, in sicer na prošnjo irske vlade. Med prijetimi republikanci je mnogo žensk; med njimi je tudi rebelni voditelj Zane O'Mahoney, republikanski poslanec v Irski zbornici. Angleška vlada ni dala nobenega uradnega poročila o aretacijah.

PROCES PROTI FOSTERJU IN TOVARIŠEM.

St. Joseph, Mich. — V ponedeljek 12. marca je bila tu otvorjena sodniška obravnava proti W. Z. Fosterju in edenindvajsetim komunistom, ki so obtoženi prekrščenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu, ker so odbržali tajno konvencijo v šumi blizu Bridgmana v zadnjem avgustu.

Proces, ki bo morda trajal več mesecev, obeta biti zanimiv.

